

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLVIII. De illis elementorum monstris, quæ in dubium vocantur, vt
de Pyrali, Salamandra, Phœnicce, Scylla, Charybdi, Sirenibus, piscibus
foßilibus, vnicorne, Sphyngæ, Cantauris, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

C A P V T XLVIII.

De illis elementorum monstris, qua in dubium vocantur, ut de Pyrali, Salamandra, Phœnice, Scylla, Charybdi, Sirenibus, piscibus fossilibus, Unicornæ, Sphinge, Centauris, &c.

Uta Poëtæ, neque pauca historici memorant, quæ neque auctoritatem, neque fidem videntur habere sufficientem. Nempe quoniam,

Tarda solet magnis rebus inesse fides.

Sed si illi, quorum ea de re notio est, æstiment, & fidem pleraque merentur, & obtinent auctoritatem; quamvis nonnulla, etiam quæ testes habent, careant veritate: ut difficile sit vera falsis permista seligere. Inter hæc sunt monstra quæpiam diuersis elementis tributa. Ab igne incipiamus, cui, quòd nihil gigneret, Vesta & Vestales virgines in sacerdotium sunt datæ. Et Ouidij carmen est:

Nataq; de flamma corpora nulla vides.

Plinij tamen verba hæc sunt. *Gignit aliqua & contrarium natura elementum. Siquidem in Cypræ ararijs fornacibus ex medio igni, maioris muscæ magnitudinis volat, pennatum quadrupes: appellatur pyralis, à quibusdam pyrausta. Quamdiu est in igne, vivit: cum euasit longiore paulo volatu, emoritur.* Facit huius muscæ mentionem etiam Laërtius in vita Pyrrhonis, vbi inter animalia, sine congressu nata ponit, *qua in igne viuunt, qua πυρρίβια vocantur.* Demus non scintillas ignis, non stricturas æris euolantes pro eiusmodi muscis aspici; demus exhalantes vapores materiamque eiusmodi animalibus gignendis etiam in ære non deesse; demus aridas bestiolas ad breue tempus non comburi; certè vim flammæ diu non poterunt sustinere. Quid est enim, quòd vis flammæ non vincat? Fabulam igitur olet siue intra, siue extra ignem hæc musca. *Sicut salamandra, animal lacerti figura, stellatum, numquam nisi magnis imbribus proveniens, & serenitate deficiens. Huic tantus rigor, ait Plinius, ut ignem tactum extinguat, non alio modo, quàm glacies.* Vidi ego

I.

Plin. lib. 11. cap. 36.

Laert. lib. 9. de vitis Philosoph.

Plin lib. 10. cap. 67.

M m m 3 talem

talem in ignem coniectam, vixit sanè aliquamdiu erumpere, non valens, & maculis trallucentibus splenduit, sed ignem etiam modicum non extinxit extincta ipsa, non sine graui fatore. Quamuis etiam mortuam flammę diu vorantes non consumsere. Denique in finem abiecta est, ne, vt naribus, ita etiam toti corpori pestem crearet. Etsi ergo Salamandra aliquid est, fabulosis tamen aucta est; qualiscumque imago corporum, in inferno vrendorum, non comburendorum.

II.

Phœnix, si animal, ac si tale animal est, quale describitur, & ad duo elementa ignem atque aërem pertinet, & maxime monstruosum est, *vnica semper auis*, neque ex ovo prodens, & incredendę viuacitatis. Hanc non solum Gręci & Latini Poëtę Hesiodus, apud Plutarchum, Antiphanes apud Athenęum, Ouidius, Lucanus, Statius Papinius, alijque carminibus suis celebrauerunt; sed asseruerunt etiam multi historici & graues scriptores Ethnorum, Herodotus, Horus Apollonius Niliacus, Seneca, Pomponius Mela, Plinius, Solinus Plinij a secula, Ælianus, Philostratus, Lampridius, in Heliogabalo, Dion Cassius, Sextus Aurelius Victor in Claudio, Artemidorus Daldianus, Æneas Platonius, & alij. Sed Placet ante alios audire Tacitum eautē de hac aue ista memorantem. *Paulo Fabio, Lucio Vitellio Coss. post longum seculorum ambitum auis Phœnix in Ægyptum venit, prabuitq; materiam doctissimis indigenarum, & Græcorum, multa super eo miraculo differendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda promerit. Sacrum soli id animal, & ore ac distinctu pennarum à ceteris auibus diuersum; consentiunt, qui formam eius describere. De numero annorum varia traduntur, maxime vulgatum quingentorum spatium. Sunt qui asseuerent, mille quadringentos sexaginta unum interijci, prioresq; alites Sesostride primū, post Amaside dominantibus, deinde Ptolomæo, qui ex Macedonibus tertiu regnauit, in ciuitatem, cui Heliopolis nomen, aduoluisse multo ceterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obscura; inter Ptolomæum, ac Tiberium minus decenti quinquaginta anni fuerunt. Vnde nonnulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vrsurpasse ex his,*

Hesiod. apud
Plutarch. de
orac. defectu,
Athen lib. 14
cap. 25. Ouid,
l. 5. Metam.
Lucan. lib. 6.
Stat. l. 2 & 3.
Siliu Claud.
l. 1. in laudes
Stiliconis.
Herodot. l. 2.
Horus Hiero-
glyph 32. Se-
nec. ad Lucill.
lib. 5. ep. 42.
Pom. Mel.
lib. 3. 9. Plin.
lib. 10. nat.
hist. cap. 2.
Solin. c. 36.
Ælian de
hist. animal.
lib. 5. cap. 57.
Phil. in vita
Apollonij.
Dion Cassius
lib. 58. in fine.
Daldian. de
semnior. in-
terpr. lib. 4.
c. 49. Tacit.
Annal. lib. 5.

qua vetus memoria firmavit. Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, suis in terris struere nidam, eiq; vim genitalem affundere, ex qua fœtum oriri, & primam adulto curam sepeliendi patris. Neq; id temerè, sed sublato myrrha pondere, tentatq; per longum iter, ubi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inq; solis aram perferre atque adolere. Hac incerta & fabulosa aucta. Ceterum aspici aliquando, in Ægypto eam volucrem, non ambigitur. Hæc Tacitus, alia referens, alia in dubium vocans. Maius momentum huic aui addunt SS. Patres, qui etiam passim in ea resurrectionis simulachrum ostendunt. Clementis Romani verba sunt: *Aiunt Græci, anem quandam esse soligenam, ubi præbentem resurrectionis demonstrationem, quam dicunt comparem non habere, solamq; in mundo reperiri. Phœnicem appellant, narrantq; eam, post quingentesimum annum, in Ægyptum aduolantem, secumq; copiam cinnamomi, casia, Xylobalsami adducentem, in loco, qui dicitur solis ara, consistere, ibiq; conuersam ad aspectum Solis, ei, ut aiunt, supplicem sponte conflagrare, redigiq; in puluerem. Ex cineribus autem vermem existere, eumq; concalescens in nouum Phœnicem formari, alitemq; factum, in Arabiam, qua est ultra Ægyptiacum saltum, aduolare.* Idem scripserunt S. Cyprianus, (si non Ruffinus Aquilegiensis illius operis est author) Eusebius Cæsariensis Episcopus, Cyrillus Hierosolymitanus Archiepiscopus, Epiphanius, Gregorius Nazianzenus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, alijque SS. Patres passim. Eleganter Tertullianus inter monstra referens Phœnicem ait: *Animalis est res vita obnoxia, & morti, illum dico alitem orientis peculiarem de singularitate famosum, de posteritate MONSTROSUM, qui semetipsum libenter funerans, renouat, natali sine decedens, atque succedens iterum Phœnix: Ubi iam nemo, iterum ipse, qui iam non alius idem. Quid expressus in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documentum?* Et infra. *Deus etiam scripturis suis; & florebit enim (inquit) velut Phœnix, id est, de morte, de funere, uti credas de ignibus quoque substantiam corporis exigi posse.* Ac rursum: *Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit, si non & Phœnibus, nihil magnum, Sed homines semel interibunt, a quibus Arabia de resur-*

Clem. Rom. lib 5. Apostolicar. Concl. cap 6.

S. Cyprian. in expositione symboli. Euseb. Cæsar. lib. 4. de vita Constantini c. 72. Cyrill. catechesi 18. Epiphani. in Ancorato. & ad Physiolog. cap. 11. Greg. Nazianz. orat. 37. de S. Spiritu. Hieron. ep. 19. Ambros. de fide & resurrectione. & lib. 5. cap. 23. Augustin. l. 4. c. 20.

de resur-

de anima.
Tertullian.
lib. de resur-
rect.

Iob. 29. 18.

Plin. lib. 11.
nat. hist. c. 22.
& seq.

de resurrectione securis. Vult ergo Tertullianus Phœnici ipsas
sacras litteras testimonium dare. Certè illud Iob: *Dicebam: In nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies; Septuaginta verterunt; & sicut Phœnix multiplicabo dies.* Accedit ad hæc testimonia rationis similitudo. Quippe & bombyces sunt è vermibus. *Hi eruca sunt. Fit deinde, quod vocatur bombyx, ex ea necydalus, ex hoc in VI. mensibus bombyx. Telas araneorum modo texunt ad vestem luxumq; feminarum, qua bombycina appellatur. Bombyces & in Coe insula nasci tradunt, cupressi, terebinthi, fraxini, quercus florem imbribus decussum terra halitu animante. Fieri autem primò papilioes paruos nudosq; mox frigoris impatientia villis inhorrescere, & aduersum hyemem tunicas sibi instaurare densas, pedum asperitate radentes foliorum lanuginem in vellera. Hanc ab his cogi subigiq; unguium carminatione, mox trahi inter ramos, tenuari ceu pectine. Postea apprehensam corpori inuolui nido volubili. Tum ab homine tolli, fictilibusq; vasis tepore & furfurum esca nutriri: atque ita subnasci sui generis plumas, quibus vestitos ad alia pensã dimitti. Quæ verò cœpta sint lanificia, humore lentescere, mox in sila tenuari iunco fusis. Ut ergo hic ex verme fit auis, & ex aue rursus vermis, mirabili naturæ in se redeuntis circulo, cur non idem possit fieri in aue vitæ digniore? quid enim nobilius, Bombyx, an Phœnix? Hæc talia pro Phœnice causam agunt.*

III.

Mihi tamen longè secus videtur, nimirum vel Phœnicem omnino non esse, vel, si est, non talem esse, qualis describitur, & passim putatur. Nam in primis, quis, tempore Romanorum, quingentis annis vixit, ut Phœnicis annos numeraret? Deinde etsi prima mundi ætas Macrobius tales habuit, immò & qui octingentos etiam annos excederent, vnde illi, si post quingentos annos Phœnicem denuò viderunt, scire potuerunt, eundem esse, & non alium, quem ante tot annos aspexerunt? Fateor, in proverbio esse, ut longæui Phœnicis aetatem viuere dicantur; num idcirco Phœnix quingentos annos, & ut alij fabulantur, cum Ioanne Tzetze (qui id ex Charemone Ægyptio sacrarum litterarum scriba constanter affirmat) sex & septem annorum millia viuit, quia Nestor pluri-
mos vi-

mos vixit, cui Homerus tres attribuit ætates. Audierat quidam litterarum studiosus, seu scholasticus, apud Hieroclem, cornicem, (quippe ni & coruum?) trecentos annos perdurare. Emit ergo, vt veritatem experiretur; quasi & ipse trecentos annos victurus. Tales mihi videntur & isti exploratores naturæ, qui temeritate sua quingentos Phœnicis annos metuntur, non quinquaginta victuri. Quantò illis plùs credendum est, quàm qui aiunt pubentis hominis ætatem nouies vincti à cornice, cornicis ætatem quater à ceruo; cerui ter à coruo, & denique corui nouies à Phœnicè? quis harum inter bestiarum annos & vitam potuit computare? quis eas vnà aluit, aut posteris tradidit alendas? Nam de aue hac sex aut septem annorum millibus vivente, nimis palpabile est mendacium, cum neque ipse hic Mundus adhuc tam diu durauerit, neque fortasse etiam tam diu sit duraturus. At probatum est ait Solinus, *quadraginta & quingentis eam durare annis? vnde probatum est? rogos suos struit ciuannis, quos prope Panchaiam concinnat, in Solis urbem strue altaribus superposita? Vnde mors, & vita eius, & tota ætas tabulis publicis annotata sciri potest, & Cornelius Valerianus Phanicem deuolasse in Ægyptum tradit Q. Plautio, Sexto Papinio Coss.* Ex his quæro, quo volarit Phœnix, & vbi se renascens restaurarit antè, quàm Heliopolis conderetur? An eò vsque nullus senescens casia, thurisq; surculis alibi construxit nidum, repleuitq; odoribus, vt super emoreretur? Si tunc alibi denatus & renatus est, cur, post eam urbem conditam demum, ad hæc altaria astringitur? an non vnum casu eò deuenisse, ceteros alibi vitam posuisse credibile est? Quæro iterum, an nullus interim à fortiore bestia, aut perimi iaculo potuerit venatoris? Si enim mortalis est, occidi potuit. Si occisus aliquis fuit, & vnicæ semper auis est, vnde posterius eius repullularunt? Certè ipsi authores, qui id affirmant, valde dubitant. Plinius enim, vbi dixit: *Allatus est in urbem Claudij Principis censura, & in comitio propositus (Phœnix) quod aëlis testatum est, mox adiecit, sed quem falsum esse nemo dubitaret.* Esto igitur, multi sint, qui dicant, esto tabulis publicis sit annotatum, tamen etiam quod

Homer. Odyss. 3;

Plin. lib. 7. cap. 48.

Solin. Polyhist. c. 36.

Plin. Nat. hist. l. 10. c. 2.

Plin. loc. cit.

Alian. de
hist. animal.
lib. 5. c. 57.

Plin. l. 7. c. 43

IV.
Nicol. de
Comitib.
A Fabrica
del mundo.

actis testatum est, falsum esse, Plinij ætate, nemo dubitavit. Herodotus de eodem loquens, ita scribit: Eum aiunt (quod miris non sit verisimile hoc excogitare) ex Arabia proficiscentem in templum solis gestare patrem myrrha obvolutum, & in eo templo hærere. En ut dissentiant narratores, neque verisimile autumant, quod ipsi memorauerunt. Ælianus certè de longa Phæniciæ ætate loquitur ita. Horum quingentorum annorum tempus impletum sciunt Ægyptiorum valde pauci, & hi Sacerdotes; & quidem inter se conuenire non possunt de his, & contendunt, vel quid nunc, vel in posterum hac diuina auis veniet; vel quod iam oportebat eam venisse. Tanta apud ipsos Ægyptios huius auis est incertitudo. Quid quod & diuinam eam esse oportet? Nonne sapientia est, ait idem, Phanicem auem scire ubi Ægyptus est? ubi Heliopolis, quò ipsi definitum est venire? & ubi aliquando pater cõditus sit? & in quibus oculis? Et esto viam nõrit, quaro tamen, si Heliopolim Phænici venire necessum est, & in templo Solis ex se ipso renasci, quò iam, hoc nostro tempore, volet, ut funus, & ex funere pullus fiat, cum neque templum, vrbs solis ampliùs extat? Certè meritò dictum est, Hesiodum fabulosè multa de hominum auo, reliqua fabulosius in Phæniciæ & Nymphis retulisse. Nam & ortus animalis perfectissimi, & ut describitur, elegantissimi, non ex ouo, sed ex cinere, ex verme, sine semine; & singularitas sine compare; & ætas, siue solares, siue lunares tot annos credatur viuere; & veniendi modus, & se ipsum interimendi per flammam ratio ac locus naturæ repugnat.

Qua de causâ fabulis etiam ascribendum est, quod Nicolaus de Comitibus tradit, in vltiore India, auem esse, cui Semenda nomen, trifido rostro, sentientem mortis suæ horâ, ea enim propinqua, deferre ligna in nidum suum, cantilla-req; suauiter, atque alarum percussione incendere ligna, ipsaque illo igne consumi, indeq; vermiculum gigni, qui postea in auem crescat. Ab Phœnice hæc sumta, quis non videt? auem calore ignis non cruciari, quis credat? cruciari autem, & nullis catenis alligatam, non profugere, quis sibi persuadeat? Nempe iam & in bestijs Laurentios & Apollonia

nias habebimus? Pulchrè B. Maximus monachus & Martyr fabulosam hanc anem his argumentis refutavit: *Quod si avis est Phoenix, etiam animal sit omnino necesse est; quod si animal esse concedis, primum non omnino potest illud esse singulare, quantum saltem animal est; nullum enim solum animal. Deinde si animal est, utiq; corpus animatum simul, & sensu preditum. Iam si corpus est animatum, & sensu preditum, certè etiam generationi, & corruptioni obnoxium erit. Ipsos, si libet, sapientes consule, rerum, qua existunt, inspectores, fierine possit, ut generationi quod obnoxium est, atque corruptioni corpus animatum item, ac sensu preditum, singularis esse natura (ad existentiam quod attinet) possit? cum aliorum in his ex alijs successio eidentissimum sit existendi iudicium, certissimèq; terminus, quemadmodum id scriptura sacra ipsa testatur, iuste illi Noëmo huius rei certitudinem exhibens, ubi Genesios septimo ait: *Ingrede tu & omnis &c. itemq; ex omnibus volatilibus &c. in quibus si Phoenix, quod alatum ille sit animal, numerandus est, sanè singularis quoad existentiam natura non est, ut Deus ipse pronunciauit.**

Ob has, vel similes causas existimo, neque ab Aristotele, in illis, quos de animalium generatione ac historia conscripsit libris, neque à Diodoro Siculo eruditissimo, neque à diligentissimo Strabone; qui de Ægypto, de India, deq; earum regionum animalibus multa memorijs hominum reliquerunt, facta est vlla phœnicis mentio. Quare & ego censeo, vel Phœnicem in rerum natura nullum esse, vel si vllus est, non esse vnicum, sed plures, non generari ex cinere & verme, sed ex ovo, non vivere tot sæculis, quantumvis sit longævus, neq; se ipsum in rogo comburere, sed vel casu, vel atate fessum, emori, more avium ceterarum. Denique quod tam rarò videatur, degere illum in locis inaccessis, atque inde tam rarò apud alias nationes conspici. Ad ea quæ pro Phœnice allata sunt, facile potest responderi. Nam alia est ratio bombycis, qui est imperfectum animal, atque ea propter facile potest fieri ex verme alatus. Cetera nituntur auctoritate Poëtarum, & profanorum scriptorum, & SS. Patrum comparatione, qui Ethnicis Phœnicem tamquam imaginem resurrectionis sæpiùs propo-

proposuerunt, non quòd, quæ de Phœnice narrabantur, vera crederent, aut quòd ea discutere vellent, sed quia *argumento ad hominem* dicto uti voluerunt. Si enim in vulgi & Gentium opinione Phœnicis historia & resurrectio passim credebatur, quantò æquius erat credere, id hominibus non esse negandum, quod auiculæ Arabicæ concederetur, ut Tertullianus ratiotinetur. Hinc & hic ipse Tertullianus Phœnicem de posteritate *monstrum* vocat; & S. Gregorius Nazianzenus clare indicat, se tantum uti ea ratione aduersus illos, qui Phœnicem rediuuium credunt; ait enim: *Quòd si etiam cuiquam fidem facit hic sermo &c.* Et S. Augustinus de eodem loquens: *Si tamen, ut creditur, de sua morte renascitur.* Denique ipsi, ut vidimus, profani scriptores plerique, trepidè, aut dubitanter de Phœnice tam incredibilia, & à naturæ legibus abhœrentia recensuerunt. Locum illum ex Iob allatum, vulgatus noster Iobiorum textus, quem sequi debemus, non *Phœnici*, sed *palma* tribuit; non enim ibi *Phœnix*, sed *palma* legitur. Quia eius Iob agat de resurrectione mortuorum, illam tamen etiam *palma* significat, quæ & ipsa habet ex se renascendi potestatem.

Iob. 20. Conc.
Trid. Sess. 4.

Septuaginta autem interpretes, *Phœnicem* posuerunt, quia cum hæc vox, tam auem, quàm *palma* significet; illi vti ea significatione, quæ Græcis, in quorum gratiam sacra ipsi vertebant volumina, mortuorum resurrectionem, secundum vulgarem ipsorum de Phœnice sententiam, magis aperiret, ut doctè aduertit Franciscus Ferdinandus de Corduba, qui hæc quæstionè fusè est prosecutus. Atque hæc de portentosis signis nunc ad quædam aquaticæ monstra examinanda veniamus.

Franc. Ferdin.
de Corduba.
in Di. Jafcal.
multiplici.
cap. 7.

VI.

In aquis monstra non omnia sunt ficta, quæ à Poëtis celebrantur. Fictum est, quòd aiunt de *Scyllis* duabus, quarum vna Nisi, altera Phorci filia, illa in auem, hæc in maris monstrum mutata sit. De vtraque ita canit Naso.

Ouid. l. 1. de
arte. Vide
eundem l. 3.
Metam.

*Filia purpureos patris furata capillos,
Puppe cadens celsa facta refertur auis.
Altera Scylla maris monstrum medicamine Circus
Pube premit rabidos, in sinibusq; canes.*

Gen. 19 26,

Et si enim olim respiciens uxor Lot post se, conuersa est in statuam salis.

salis, Deo prohibitam curiositatem puniente, non tamen eadem est veneficis potestas homines mutandi in saxa. Et quamvis eadem fingatur in fabulis, multa tamen non sunt convenientia. Scylla enim saxum est ingens, aut rupes in mari prominens, quæ procul visentibus muliebrem formam imitatur, & in quam illi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam Poëta à pube huiusmodi feris succinctam esse. Quantam oportet fuisse puellam, quæ in tam magnum saxum induruit, ut inde totum fieret promontorium in Peloponneso? Idem de Charybdi voracissima femina in mare præcipitata iudicium est: non enim femina in eiusmodi monstrum versa est, quod adhuc pristinam seruet formam: sed cautes muliebri figura absorbet ea, quæ illi sunt propinqua, & circa Taurominitanum egerit litus; ea res fabulæ locum dedit. Si femina in eiusmodi caute fuisset commutata, non tantum eam grandem fuisse, sed etiam immane quantum os habuisse oportuisset, quo totæ naues absorberentur.

Strabo l. 6.

Potest huic similis videri fabula de Sirenibus, in aues mutatis, quibus tamen, ut Poëta canit,

Virginei vultus, & vox humana remansit.

VII.

Etsi enim hæ videntur ad aërem pertinere, quia dicuntur inferiorem corporis partem volucrum auium, & superiorem ad formam humanam effictam habuisse, tamen aliter picturæ dozent, aliter ipse Ovidius his versibus scribit:

Ouid. lib. 5.
Metam.

Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canora

Quaslibet admissas detinuere rates.

Ouid. lib. 3.
de art.

Harum vna voce, altera tibijs, alia lyra cecinisse, & primò iuxta Pelorum, post in Caphareis insulis finguntur habitauisse, quæ illectos suo cantu in naufragia deduxerint, quippe dum ex omnibus cantilenis eas excogitarent, quas pro cuiusvis ingenio iuenniores fore putauerant, ut ita homines nauigantes demulcentes in profundissimum somnum traherent, sopitosque vel vnà cum nauibus in scopulos alliderent, vel in mare detractos necarent. Has qui Acheloi fluminis & Calliopes

Musæ filias in eiusmodi monstra versas credit, credere etiam potest

Nnnn 3

am potest

am potest, Æneæ naues in Nymphas abiisse. Itaque alij quidem cum Dorione in libro de piscibus censent, Sirenes meretrices in litore habitantes fuisse, apud quas famæ fortunarumque suarum naufragium fecerint, qui harmoniæ suauitate capti ijs non vitatis ducti sunt ad extremam egestatem, verè in Sirenium scopulos illati. Alij aiunt, itidem vt in Scyllis faxis, sonum fabulæ ansam præbuisse, è procellarum insula resonantè. Huius opinionis est Archippus, scribens, loca quædam maritima in præruptorum montium angustias contracta, & velut testudinata fuisse, in quæ illi fluctus sonum cum suauitate & harmonia emittentes, præternaugantes ad visendum allicerent; quò cum appulissent, vndarum impetu delati, absorbebantur. Qua de causa: *Illud primum ridiculum videtur, ait Natalis Comes, fuisse vquam aliqua animalia, quæ fuerint è duabus tam diuersis formis composita, vt altera pars esset piscis, altera hominis, cum neutrum horum animalium in aquis & in sicco viuat.* Accedit & illa ratio eorum, qui docent, fieri non posse, vt ex humana & belluina specie homines nascantur; quia istiusmodi effecta sequuntur deteriorem partem suæ causæ. Sed profectò experientia hîc aliud fateri cogit, cum certò constet, ex congressu hominis & bestię sæpius bifformes paruos prodijisse. Fieri enim potest, vt causa partialis nobiliora efficacitate sua præualeat supra minùs nobilem, vt trahat effectum ad suam speciem. Quare in eo euentu, non necesse est, vt effectus sequatur deteriorem causæ partem, sed tunc demum, quando vtriusque vis & concursus par est; aut quando deterior vincit. Illud autem Comitæ argumentum, quòd neque homo in aquis, neque piscis in sicco viuat, perspicuè refutatur ab amphibijs. Non enim rana solùm jam supra, jam infra aquas, jam etiam in ipsa ripa degit, sed castores etiam & lutræ. Et lutra quidem corpore velut porcino piscem habet appendicem. Aiunt & phocas exire in littora, & alios pisces euolare in altum. Quare ratio illa neminem mouere debet; possunt enim & Sirenes, quæ hominis speciem exprimunt, extra vndas os efferre, & quæ piscium squamis teguntur, aquis immergi, atque more cygnorum circumnatare. Quamquam igitur or-

Archipp. l. 5.
de Piscib.

Natal. Comes lib. 7.
Mytholog.
cap. 13.

dinariè existimandum non sit, ea monstra, quæ semihomines & semibestiae dicuntur, aut homines esse, cum non constet, ex humani seminis permistione prodijisse, nec videatur saltem ut plurimum ea permistio ad id sufficere; aut partim belluas esse, partim homines, (cum impossibile sit, duas naturas completas in vnam speciem coalescere) possunt tamen reuera esse, bruta alicuius certæ speciei, licet effigie vtramque speciem imitentur.

Itaque tot experientijs, complurium oculatorum hominum grauissimis testimonijs adductus, etsi quæ de Sirenibus in immensum auxerunt Poetæ, fabulosa duco, Sirenes tamen viuere in mari non dubito, quacumque tandem animalium specie censeantur. Capitaneus Ioannes Schmid in navigatione anni 1614. quam ipse cum noua Anglia oculatus testis descripsit, sequentia habet. *Non possum hoc loco silentio praterire admirabilem Dei creaturam, quam An. 1610. ipse hisce meis oculis vidi. Accidit ut aliquando, aurora primulum pungente, in litore non procul à portu S. Ioannis me consistente, summa celeritate adnaret monstrum marinum. Eximia illi erat forma. Oculi, nares, aures, gena, os, collum, frons, & totus vultus virginem venustissimam pra se ferebant. Capilli cyaneo colore per humeros defluxere. Hoc monstrum, cum vix longioris haste spatio à me famuloq; meo abesset, ita me perterruit, ut referre pedem cogeret. Sed & ipsum aspectu nostro perterritum aquas subiuit. Paulo tamen post denuò emerit ibi, ubi ego appuli. Rursus igitur datum est mihi illud intueri, quamquam distantia longiore. Videbatur igitur à capite vsque ad umbilicum vel esse homo, vel hominis imago, ea autem qua ab umbilico deorsum erant, pisces representabant. Hoc ipsum etiam prodigium inde ad illam nauem se transtulit, in qua alter meus seruus Guilielmus Hacobrigde, nunc orientalis India capitaneus, erat. Postquam ad nauem accessit, omni vi conatum est in illam conscendere, qua audacia omnes, qui nauem custodiebant, in formidinem sunt dati. Quare sudibus contisq; illud percutientes in mare repulerunt. Tanta autem erat pertinacia, ut repulsum ad alias duas naues nando properaret, atque inibi etiam territos vectores in fugâ conyiceret. Huius rei se, & quam plurimos, alios*

Conimbr in
libr. 2. Phys.
c. 9. q. 5. art. 3.

VIII.

Io. Ludouic.
Gottfrid. in
historia An-
tipod. part. 1.
pag. 193.

alios oculos testes profitetur navigationis illius Capitaneus. Quis hic non potuisset dicere,

Catull. de
Nuptijs Pel.
& Thet.

Emersere feri canenti è gurgite vultus

Aquorea monstrum Nereides admirantes?

Scio, dici posse, fuisse larvam ex Orco; sed habentur alia exempla, ut illius Sirenis, quæ in Hollandiam ducta manibus fila ducere, nere, aliaq; similia hominum operibus facere dicit, & multis argumentis ostendit, se larvam non esse.

IX.
Tit Libius
l. 42. histor.

Inter alieni elementi habitatores numerandi sunt pisces qui fossiles appellantur. Maximi prodigij loco, inter alia, narrat Liuius, *In Gallico agro, quæ induceretur aratrum, sub existentibus glebis, pisces emerfisse.* Vidi ego ipse etiam varij generis pisces è rupibus erutos, sed qui lapidescerent. Et fossiles, in quibusdam terris inueniri pisces, vnde cuniculorum, aut talparum more extrahantur, Leoniceus, Ioannes Camers, & Casaubonus affirmant. Ac ne res noua putetur, habet antiquos authores. Nam siue Theophrastus, siue Aristoteles ipse, in libello de mirandis auditionibus, ita loquitur. *Circa Babylonis rigua decedentibus fluuijs in cauernis aqueis hebetes pisces nonnullos remanere, proditur, quos inde exire ad pabula pinnulis gradientes crebro cauda motu, contraq; venantes refugere in suas cauernas, & in his obuertos stare, ac septu numero viros aliquos eorum cauernas ingredi, ipsosq; irritare aiunt.* Illorum autem capita rana marina proxima extant, relique partes gobijs, branchia ceteris piscibus. Et cap. seq. *In Heraclea, quæ in Ponto est, & in Rhegio defossos pisces innasce legitur, qui iuxta amnes aquatilesq; regiones incolunt. Cùm verò certo tempore hec exsiccantur, exarescuntq; in terram iter contendunt. Postea autem, terra magis desiccata, humorem insectantes ad siluam confugiunt. Postremò verò hac arefacta, adhuc in humore perseverant, quem admodum animalia, quæ in latebris remorantur. Cùm autem eus effodiunt, antequam aquarum successio eueniat, motu demum corporum ipsos viuere approbant.* Ac rursus seq. cap. *Apud Paphlagoniam, effossos ex altis scrobibus pisces oriri asserunt, virtute quidem præsantissimos, in locis, vbi nulla propè restagnant aque, sola tellure vitam illis suppetente.* Eadem prorsus retulit Plinius: eadem alij attigerunt.

Leon. Variz
hist. l. 2. 15. &
lib. 3. cap. 12.
Camers in
Solinum c. 56.
Casaub. in
Strabonem.
Aristot. lib.
de mirand.
cap. 69.

Plin. l. 9. nat.
hist. c. 9.

Seneca

Seneca tamen hæc, ut fabulosa, videtur ridere, dum scribit: *Multa tibi, hoc loco, in mentem venere, quæ urbanè, in re incredibili, fabuloseq; dicas: Non cum retibus aliquem, aut cum hamis, sed cum dolabra ire piscatum. Expecto, ut aliquis in mari venetur. Quid est autem, quare pisces in terram non transeant, si nos maria transimus? Permutabimus sedes. Sunt & argumenta, quæ pisces hos collunt è medio, ut non nemo arbitratur.*

1. *Quo pacto pisces ibi generentur, vel eò per terras penetrent?*
 2. *Cum nullum animal extra suum viuere possit elementum, ad longiusculum tempus, quomodo illi pisces naturam suam exuant, ut extra aquas vivant?* 3. *Quia credibile est, pisces respirare, quæ via aer ad eos ingreditur, ut eos refrigeret?* Responderi potest, Senecæ rem hanc incredibilem fuisse visam & fabulosam, alijs autem compluribus veram. Vni neganti centum testes opponuntur, cui credas? Quin & ipsum Senecam Senecæ obijcio, qui si non fossiles, saltem subterraneos pisces reperiri ipse affirmat. Sed, ut ad propositum reuertar, ait, *accipe argumentum, magnam vim aquarum in subterraneis loculis fertilem sædo situ piscium. Si quando erumpit, affert secum immensam animalium turbam, horridam aspici, ac turpem, ac noxiam gustu. Certè cum in Caria, circa Myndum urbem talis exilisset vnda, perière, quicumque illos ederant pisces, quos ignoto, ante eum diem, calo nonus annis ostendit. Nec id mirum, erant enim pingua, & differa, ut ex longo otio corpora; ceterùm inexcitata, & in tenebris saginata, & lucis expertia, ex qua salubritas ducitur. Quid si hæc sub terris vnda fuisset exsiccata, nonnè pisces inibi vel viui, vel mortui mansissent?*

Nam ut allatis rationibus satisfiat, si 1. quæritur: *Quo pacto pisces ibi generentur, vel eò per terras penetrent?* Ex illo ipso vel Aristotelis, vel Theophrasti libello de mirandis audicionibus responsum accipimus; ait enim. *Circa Liguriam, in Mastiliensium agro stagnum quoddam reperiri afferunt, quod ebullire, ac aquas superfundere aiunt, tantamq; piscium copiam eicere, ut nec credere dignum sit. Cum vrò Etesia efflant, terræ puluerem super se obducit, eumq; talem illic procreat, ut superficiem eius, ceu solum firmet. Ceterùm indigena tridente id interrumpunt, & quotquot*

O o o o

pisces

X.

Senec. Natural. qq. lib. 3. c. 17.

Franc Ferd. de Corduba in Didalcal. cap. xi.

Senec. Nat. qq. l. 3. c. 19.

XI.

Aristot. lib. de admirand. audit. c. 87.

Strabo lib. 4.
Geograph.

Polyb. lib. 54.
hist. Athen.
lib. 8, c. 1.

pisces voluerint, promptè excipiunt. Quod si hoc testimonium vacillat, ob illa verba: *ut nec credere dignum sit*, Strabonem adiuuamus: *E Pyrena fluunt Roscyno, ait, & Illybernis, uterque orbem habens cognominem. Roscynoni etiam lacus est propinquus, ac paulo supra mare locus aquosus, plenus salinarum, is etiam fossiles habet mugiles; ubi enim duos aut tres pedes foderis, immisso in aqua limosam tridente, configere licet piscem eum iusta magnitudinis, in alitur limo sicut anguilla.* Certè ut nemo negare potest, pisces à glacie, tempore hiemali, intercipi, ita proteruum est, inficiari, pisces ab arenis aut limo obrui. Ita Polybius, planitiem esse, inquit, post Pyrenem, ad Narbonem usque fluvium, per quam Illybernis, & Roscynus ciuitates à Celtis conditas eiusdem nominis alluentes defluunt, in qua pisces sint effossi. Habet autem hac planities terram exolutam, multumq; gramen innatum. Subter terra est sabulosa ad duas vel tres vlnas, sub qua aqua inuenitur, qua à fluminibus aberrauit, in qua pisces sub terra discurrunt per riuos ipsi cibi gratia: quia graminis radicibus mirum in modum delectantur, totam planitiem idcirco pisces subterranei occuparunt, quos excanantes capiunt. Hæc Polybius. Et apud Athenæum, Democritus: *Opus est autem, inquit, ut vos etiam pisces, effossos dictos, in obsonium parum capiat, qui nascuntur in Heraclea, & apud Tinæ Milesiorum coloniam; de quo scribit Theophrastus. Hic idem Philosophus de piscibus, in glacie, per hiemem compactis, qui non prius sentiunt, aut mouentur, quam in ollas coniecti coquantur. Illud proprium est, quòd præter hos, ijs piscibus accidit in Paphlagonia, qui effossi dicuntur: nam in profundum, in ijs locis excanari, inquit, qua neque fluuiorum, neque calidarum aquarum habeant fluxus, piscesq; ibi viuos inueniri.*

XII.

Sed hinc nascitur altera quæstio, Quomodo hi pisces extra suum elementum viuere; & tertia, Quomodo intra terram respirare possint? Ad tertiam facilis est responsio. Si enim (ut aduersarij volunt, & se demonstrare putant) certius est, pisces omnino non respirare, nullo aëre ad respirandum indigent. Quòd si autem sub glacie suffocati pisces ostendunt, illos aëre indigere, multa dici possunt. Nam sicut urinatores spongiam oleo imbutam in os induunt, quando sub aquis sunt;

ita sapius vidimus carpionem, panis bolo imposito, diu extra aquam viuere: si ergo illis spongiæ oleum pro aëre, huic panis bolus, pro aqua esse potest, cur non & frigida terræ gleba id pisci præstare queat? Deinde: *Quidquid est*, ait Plinius, *hoc certe minns admirabile facit talparum vita, subterranei animalis, nisi forte vermium terrenorum & piscibus natura est.* Siue ergo aëre opus est piscibus, possunt in terræ cauernis tantundem habere, quantum talpæ; siue vermium more, suo se succo refrigerant; non necesse est illos terræ infertos statim extinguere. Vidi ego præstantem medicum, qui cum viperam triduo suspendisset, & suffocatam arbitrans, superinfuso vndique gypso, eius lineamenta in modulo exprimere vellet, dissecto, post aliud triduum, jam indurato gypso, profliente bestia viua, ac sibilante, & carcerarium suum quærente, periclitatus est. Vidi & ipse viperam, è gypsato sepulchro rediuiuam. Cur non & pisces ad eundem modum aliquamdiu viuere, sub terris possent, qui alioqui diu satis, sine vlla respiratione sub aquis degunt? Denique esto, nihil ibi aquarum, nihil succi, nihil sæpe etiam sit alimenti, facile concedo, plurimos emori, & in lapides indurescere; quod etiam ipsis plantis, fruticibus & herbis contingit ab arenâ interceptis paulatim lapidescente. Tales pisces, frutices, herbulas in saxis fissis, prope Kellhemium in Bauaria inuentas, mihi olim in Rorensis cœnobij bibliotheca monstratas memini, quamquam vtrique monstratas loco monstri. Est enim non solum inconsuetum, sed etiam naturæ ordini aduersum, vt extra aquam degant pisces, aut vt piscatio in terris institui possit; sicut esset, si aliquis in mari venaretur. Hæc de aquaticis monstris, quæ in dubium vocantur.

Terra quoque fertur alere quasdam portentosas, vel quasi portentosas bestias, quas quidam negant in rerum natura inueniri, & fabulis permixtas rapiunt in quæstionem. Talis bestia est Monoceros, de quo D. Ambrosius ita scripsit: *S Ambros. Cornua quomodo posuit unicornum, requirendum, cum ipse unicornus inter generationes ferarum, vt periti aiunt, non inueniatur. Reddit hoc animal suspectum, quod passim pro fabula habetur.*

Oooo 2 antur

Plin lib. 9.
Nat. histor.
cap 57.

XIII.

S Ambros.
lib. 11.

S. Gregor. lib.
31. Moral.
cap. 13.

Isidor. lib. 12.
orig. c. 2.

Albert. Mag.
l. 22. de ani-
mal.

Strabo lib. 15.
Geograph.
Plin. l. 8. c. 27.
Solin. cap. 65.
Ælian. lib. 16.
de anim. c. 20.
M. Paul. Ve-
net. l. 2. c. 43.
lib. 3. c. 28. l. 3.
c. 12. eod. l. 3.
c. 15. Ludou.
Barth. lib. 1.

antur ea, quæ SS. Patres commodè in similitudinem adhiben-
tes recensuerunt. *Rhinoceros iste, ait S. Gregorius, qui & Mo-
noceros in Græcis exemplaribus nominatur, tanta esse fortitudinis
dicitur, ut nulla venantium virtute capiatur, sed sicut hi asserunt,
qui describendis naturis animalium laboriosa inuestigatione sua-
uerunt, virgo ei puella proponitur, qua venienti sinum aperit, in qua
ille omni ferocitate postposita, caput deponit, sicq; ab eis, à quibus ca-
pi queritur, repente velut inermis inuenitur.* Idem iisdem parte
verbis refert Isidorus. Verùm, si idcirco non existere in mun-
do bestiam aliquam negandum est, quia de ea aliquid refertur
fabulosum, neque asinum, neque canem, neque ranam, aut
alias bestias plurimas existere oportet, quia de illis Phryx ille
multa excogitauit fabulosa. D. Ambrosius secutus est aliquo-
rum opinionem, qui ob fabulas adiunctas, & quia neque au-
thores, neque experientiam habuerunt, ipsam etiam censue-
runt negandam veritatem. Quod persæpe contingit, ut que
vera sunt, fidem amittant admixtione falsi. Ceterùm etiam
Monoceros à Rhinocerote differt, quorum ille cornu in fron-
te, iste in naso gerit, & descriptione vterque discrepat. Quam-
quam igitur ea, quæ oculis nostris obuia non sunt, difficulter
credant imperiti, tamen haud existimare debemus, alijs regio-
nibus concessa non esse, quæ nostris sunt negata. Non vidit
Europa monocerotem, vnicorne animal? at vidit Asia. Et
testatur Albertus Magnus, Romæ quoque à Pompeio eiusmodi
modi animal in spectaculo productum, cum elephanto con-
gressurum, cornu ad saxum limauisse. Quòd si Germania no-
stra animal hoc numquam vidit, vidit tamen cornu illius, ex-
pertaque est, contra omnia venena, vim habuisse. Testes por-
rò quàm plurimos licet adducere; ut sunt, præter S. Grego-
rium & Isidorum à nobis citatos, Strabo, Plinius, Solinus,
Ælianus; & recentiores. Marcus Paulus Venetus plurimis in
locis reperiri vnicornu affirmat, apud Tartaros, in siluis regni
Mien, in regno Indico Guzzerat, quod confine est Malabarico:
præcipuè verò, in regno Basma Iauæ maioris, frequentissimè
autem in Regno Lambri eiusdem insulæ. Ludouicus Barthe-
ma Bononiensis magnorum itinerum descriptor oculatus te-
stis, Petrus

his, Petrae cognominis Arabiae ciuitatis (vulgo Meccha Bello-
 nio) Machometis pseudoprophetæ patriæ magnificentissimum
 commemorans templum, hæc de monocerote tradit: *Ex al-*
tera templi parte cors extat muro cinēta, in qua duos vidimus mo-
noceros, qui miraculi loco ibi ostenduntur. Subscribunt his Lu-
 douicus Cadamustus, Nicol. de Comitibus, Ioan. de Hese,
 in suis Itinerarijs. Strabo certè agens de India scribit, *Equos* Strab.loc.cit.
ibi unicornes reperiri cernuis capitibus. Paulus autem Iouius
 agens de regno Gogiano, quod supra Nili ortum, in extrema
 panè Africa, situm est, altissimis montibus, ac densissimis sil-
 uis immanium omnis generis belluarum plenis abundans, ita
 loquitur: *Idem affirmant de monocerote, quod animal vnicorne à*
nostris appellatum, pulli equini forma, colore cinereo, iubata ceruice,
hircina barba, bicubitali cornu armatam frontem præfert, quod le-
uore candoreq̄, eburneo, & pallidis distinctum spiris, ad obtundenda
habetandaq̄, venena mirificam potestatem habere dicitur. Cornu
enim immisso, & per lymphas circumducto, fontes expiare perhi-
bent, vt salubriter vinat, si inde virosa bestia prapotarint. Id viuo
animali non detrahi, cum vllis insidijs intercipi nequeat. Cornu ta-
men sponte decisum in desertis reperiri, vt in cernuis accidere vide-
mus, qui ex senectæ vitijs renouante natura, vetus cornu exuunt,
venantibusq̄, relinquunt. Hoc cornu regijs impositum mensis, toxi-
ca si qua sint epulis indita, emisso statim admirabili sudore conuiuis
prodere narrant. Ex his duos vidimus bicubitales, brachiali ferè
crassitudine: primum Venetijs, quod postea senatus Solimano Turca-
rum Imperatori dono misit: alterum pari prope magnitudine, sed
præcisa cuspidè argentea basi insertum; quod Clemens Pontifex
Masiliam profectus, pro insigni munere ad Franciscum regem detu-
lit. Ad tot scriptorum testimonia accedit diuina authoritas.
 Quorsum enim David dixit? *Salua me ex ore leonis, & à corni-* P^{sal.} 21, 22.
bus unicornium humilitatem meam, sunt enim unicornes indo-
 mitæ bestiae, multiq̄que bestijs ferociores. Rursum: *Et dilectus* P^{sal.} 23. 6.
quemadmodum filius unicornium, qui dum iuenculus est, ob
 speciem insignem amabilis est. Iterumque: *Et exaltabitur sicut* P^{sal.} 91. 10.
unicornis cornu meum; id est, potentia, gloria, felicitas mea
 crescet in altum, non sicut fragile foenum, sed vt cornu vnico-

Solin. cap. 65.

Isidor. lib. 12.

Orig. cap. 2.

Plin. l. 8, c. 21.

Isa. 34. 7.

Vincent. in
spec. 1. p. 119.
cap. 91.

nis animalis in fronte vnicum quidem, sed excelsum & valde robustum cornu gerentis. Quamuis enim cornu hoc Solinus tantum pedum quatuor, vti & Isidorus, esse dicat, Plinius tamen cubitorum duum, at Ludouicus Bartheina trium ferme brachiorum longitudine esse affirmat: nempe pro magnitudine ætatis. Alludens ad hanc belluam etiam Isaias ait: *Et descendent vnicornes cum eis.* Tam crebra vnicornium mentio in diuinis litteris non videtur de fabulis sumpta. Pertinebat autem hic de hac quoque bestia quærere, quia, tamquam rarior, & ipsa vulgò potest pro monstro haberi. Quin discretè Vincentius ait: *Monoceros est monstrum equino corpore, cervino capite, cauda suilla, pedibus elephantis, mugitu horrido, &c.* quid magis potest esse monstruosum?

XIV.

Pleraque, de Pyrali, Phænice, piscibus fossilibus, & Monocerate dicta, ostendunt, has bestias, ob raritatem, aut inusitatum duntaxat nascendi viuendiq; modum, censerì prodigiosas; nisi quòd, quæ Vincentius de multiformi monocerotis natura tradit, veram eam belluam monstrum esse probent. Vtrum autem ea se ita forma habeat, est eorum pronunciare, qui viderunt. De Sirenibus difficilior est quæstio: possunt enim esse, vel non esse *effectus natura, qui deniat à recta consuetudine, secundum speciem dispositione*; propius vero est, vera monstra esse; alioquin enim & Satyros, & Faunos, & centauris natos liceret dicere, eos à *recta consuetudine, secundum speciem dispositione non deniare*, cum tales sint, quales fuere, qui eos genuerunt. Sunt enim, qui in India, & Libya, totas opinentur insulas Satyris & Sphingibus occupatas.

XV.

Porro, quia Sirenibus aliquo modo pares sunt Sphinges, libet etiam de illis disputare. Talia enim monstra extitisse, conijcitur 1. Quia non solum alibi passim pinguntur, verum etiam Romæ aliquot Sphinges marmoreæ ex Ægypto allatae, in Capitolio, monstrabantur. 2. Quia Ægyptij sapientissimi olim Sphinges ante templa posuerunt. 3. Quia Octavius Augustus Sphinge loco signi usus fuit; sicut alij aquilæ, leonis, draconis effigie. Quemadmodum ergo hi verorum animalium, non fictorum, figura vsi sunt; ita quidam putant, Imperatorum

ratores signum suum non à fabulis traxisse. 4. Quia Pierius scribit, se tale monstrum vidisse, cuius etiam hæc sunt: *Nascuntur, apud Troglodytas Æthiopes, forma hæc ei dissimili, qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis: monstro similes. Sunt etiam paulo pinguiore. Naturam habent in cicuratione admodum proclivem, pluribus exercitijs disciplinisq; aptam. Unde s. fertur etiam Sphinx monstrum Thebanum fuisse facie virginea, alas & unguis habens, Harpyiarum instar, quod insidens scopulo via imminente, insolubilia enigmata transeuntibus proponebat; qua cum solvere non possent, ex improviso veniens alas & unguibus ad se eos in rupem trahebat, & præcipites dabat. Apollodorus ait, Sphingem ex Echidna & Typhone parentibus ortam, Thebanis ab Iunone immissam. Hanc muliebri facie ac pectore, pedibus ac cauda leoninis, & avis pennis præditam fuisse, qua cum à Mufis enigmata didicisset, in Phycæ monte confederit, deq; ijs unum Thebanis proposuerit. Ausonius Sphingem in hunc modum descripsit.*

*Terruit Ausonium volucris leo, virgo, triformis
Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.*

Hæc si omnia in trutinam conijciantur, partim vera, partim inuoluta, partim sunt fabulosa. Fabulosum est, Sphingem ænigmata proposuisse; inuolutum, aliquid monstri latuisse; verum, Sphingem aliquam bestiam esse, licet non talem, qualem picturæ, sculpturæ, statuæ vel Romanorum, vel Ægyptiorum, aut Apollodorus, vel Poëtæ descripserunt. Quæ sub ænigmate aut silentio seruari voluerunt antiqui, ea imaginis obscuritate exprimi cõueniebat. Hinc Ægyptij idcirco Sphinges ante templa collocarunt, ut mystica dogmata, præcepta & institutiones sacre, per ænigmatum nodos procul à profana multitudine, inuoluta custodirentur, & in arcanis tantum tractarentur. Augustus quoque, ob silentij fidem, Sphinge usus est in litteris signandis. Ad hæc arcana significanda Ægyptij arcana effigiem monstrosamq; excogitauerunt. Pierius antea recitatus, non tam monstrum, quàm simiam describit: neque aliud esse Sphingem, quàm simiam existimat: cuius sententiæ etiam est Solinus, qui ita loquitur: *Inter si-*

Pier. Valeri
lib 6 cap. 10.
Hieroglyphi-
corum.

Apollodor.
l. 3. de deor.
orig. & ex eo.
Phil. Camer,
l. cent. c. 71.

Ausonius in
Griphoter-
nario.

Solin. c. 30.

simiam

mias habentur & Sphinges, villosæ comis, mammis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionem. Hæc Solinus de Sphingibus. Et Pierius, *Harum ego vnã*, inquit, *Verona cùm essem, vidi, mammis illis & glabris, & candidis à pectore propendentibus, circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea infula recens aduectam. Toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus; dorso hispido supra modum; fusco & oblongo admodum pilo, eoque densissimo. Rector leuissimum brachium, quo ceteram, cui erat alligata regebat, ferrea manica obarmatum habebat; dextera baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem pretertendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare, interdum & obgannire faciebat; multamque hinc à spectatoribus stipem aucupabatur.* Sunt, qui dicant in Libya, & Africa ob inopiam aquæ, tamquam siticulosis regionibus, è longinquo, bibendi gratia, diuersi generis animalia in vnum congregari, & inibi, è varia seminum mixtura, varias quoque subinde animalium formas generari: quæ tamen formæ, in illis terris, quia incolis propemodum familiares sunt, non adeò prodigiosæ habentur. Si aliud nihil sunt quàm simiæ, monstra non sunt; si formis permiscantur aliarum bestiarum, eximi non debent de numero monstrorum. Hæc de veritate Sphingis; in cuius fabula aiunt, inuolutum esse illud, quod Palæphatus in hac historia exponit. Cadmus, uxorem Sphinga habens Amazonida, Thebas profectus est: vbi interfecto Dracone, regno potitus est, ducta uxore Harmione, Draconis sorore. Id Sphinx iniquo animo tulit. Quare, seductis nonnullis ciuibus Sphincium occupauit, incursionibusque ac insidijs, quæ à Thebanis indigeno sermone ænigmata dicuntur, Cadmum ipsum, & qui illum sequebantur, infestauit. Tandem, proposito præmio, ab Oedipo superata fuit. Hic fabulæ nucleus, hæc est origo. Quamquam postea etiam, ob Megarensium mores, homines lasciuui & molles, immò & meretrices, populari conuicio, *Megarica Sphinges* dicebantur.

Apud Lil.
Girald. in
Ænigmat.

XVI.

Pingi, & apparere aliquando Centauros, Hippocentauros, Onocentauros, Satyros, similiaque duplicis naturæ monstra, notissimum est; esse autem in rerum natura valde apud authores dubium.

dubium est. Vtrumq; è D. Hieronymi verbis licet intelligere, S. Hieronym.
 qui, in vita Pauli primi eremita, Magni Antonij describens iter, l. epist. 1.
 hæc habet. *Nec plura his. conficit hominem equo mixtum, cui opi-
 nio Poetarum Hippocentauri vocabulum indidit; quo viso saluta-
 ris impressione signi armat frontem, & Hæu tu (inquit) quam in
 parte hic seruus Dei habitat? at ille barbarum nescio quid infren-
 dens, & frangens potius verba, quam proloquens, inter horrentia
 ora senis blandum quaesivit eloquium, & dextera protensione manus
 capitum indicat iter, & sic patentes campos volucris transmittens
 fuga, ex oculis mirantis enauit. Verum hæc utrum diabolus ad
 terrendum eum simulauerit, an (ut solet,) eremus monstrosum a-
 nimalium ferax, istam quoque gignat bestiam, incertum habemus.
 Dubitat etiam Ælianus, dum in hunc modum describit: Ono-
 centaurum quisquis vidit, non incredibile ducit, quod fama perua-
 gatam est, Centauros fuisse, neq; fictores, atque pictores in eorum
 descriptione errasse. Verum siue reuera fuerint, siue omni cera fle-
 xibilior, & ad fingendum habilior fama illos finxerit, prætereo. De
 Onocentauri quidem mihi nunc est animus explicare, qua auditio-
 ne & fama accepi. Eum ipsum homini ore, & promissa barba si-
 milem esse; & simul collum, & pectus humanam speciem, similitu-
 dinemq; gerere: mammas distantes ex pectore pendere: humeros,
 brachia humanam figuram habere: dorsum, ventrem, posteriores
 pedes asino persimiles esse: & quemadmodum asinum, sic cinericio
 colore esse: immo ventrem leniter exalbescere: duplicem usum ei
 manus præstare, nam celeritate, ubi sit opus, ea manus præcurrunt
 ante posteriores pedes. Ex quo fit, ut non ceterorum quadrupedum
 cursu superetur. Ac ubi rursus habet necesse vel cibum capere, vel
 aliud quiddam tollere, qui antea pedes essent, manus efficiuntur.
 Tumq; non graditur, sed in se sione quiescit. Animal est graui animi
 acerbitate. Nam si capiatur, non ferens seruitutem, libertatis de-
 siderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mortem consciscit. Hæc de
 Onocentauri Pythagoram narrare testatur Crates ex Mysio Perga-
 mo profectus. Dubitat etiam, apud Xenophontem Chrysantes. Xenophon.
 Ita enim legimus: Quo fit ut maximè ex omnibus animalibus lib. 4. de Cy-
 adamem Hippocenturos, si fuerunt; qui tum hominis vteren- ri pædia.
 tur ante rem consultandi prudentia, & manuum artificio, tum ha-
 berent*

Ælian. l. 17.
 c. 9. de histor.
 animal.

Xenophon.
 lib. 4. de Cy-
 ri pædia.

Pppp

berent

berent equi & velocitatem, & vires. Et postea. Itaque hoc sanè melius est, quàm Hippocentaurum esse natum; Hippocentauri enim arbitror multis carere bonis, qua ab hominibus sunt inuenta, ut ijs scilicet est utendum: multis item carere voluptatibus equis inuentis, quoniam pacto ijs frui oportet. At ego si equitare didicero, cum in equo fuero, agam scilicet, qua Hippocentauri sunt: cum ex equo descendero, & cœnabo, & induar, & me quieti dabo, quemadmodum alij homines. Quare quid aliud sim futurus, quàm disijctus Hippocentaurus, ac rursus compositus. Insuper his etiam rebus Hippocentaurum anteibo. Nam ille duobus prospiciebat oculis, duabusq; auribus audiebat: at ego oculis quatuor coniectabo, & quatuor auribus presentiam. Aiunt enim equum manifestare hominibus multa, qua oculis prospicit; ac multa significare auribus, que auditu percepit. Quibus verbis alludit ad Poëtice fabulæ originem. Dum enim Poëtæ veritates quasdam fictionibus inuoluerunt, quædam in monstris ponentes, historias fabulis reddiderunt suspectas famosaque. Sic, quia frenos & strata equorum Peltronius inuenit; pugnare ex equo Theffali; centauri appellati sunt habitantes secundum Pelium montem. Neque aliam ob causam Bellerophon Pegaso alato vectus fingitur, quia freno inuento equum celerrimè in omnem partem inllectens Chimæram interemit, ut tradit Pindari interpres. Theffalorum ergò, apud Poëtæ, cognomen ab effectu ductum est, ut Centauri nominarentur. Quia enim equestres eorum turme procul aspicientibus, & infra formam equorum, & supra manus vultusque hominum exhibebant centauris similes, centauri vocabantur. Sed vnde eam similitudinem hauserunt, si nulli vspiam fuere centauri?

XVII.

Credibile igitur valde est, dari eiusmodi monstra, quæ quia ex parte hominis, ex parte autem equi, aut asini figura conspecta sunt, Centauri, Hippocentauri, aut etiam Onocentauri sunt nuncupata; tamen mihi non persuadeam, ullam esse Centaurorum verorum gentem aut populum, quæ cum Lapithis pugnet, esse tamen, aut certè esse posse eiusmodi biformia animalia, siue ratione prædita, siue rationis expertia non dubito, ductus auctoritate, ratione, exemplis. Ne-

Plin. lib. 7.
hist. c. 56.
Natal. Com.
lib. 9. c. 4.

Ouid. lib. 12.
Metam.

que enim Madaurensis duntaxat Philosophus eiusmodi semiferos reperiri in terris affirmat; sed grauissimus quoque Propheta Isaias vastitatem Ierosolymitanæ vrbs prædicens ait: *Et orientur in domibus eius spine, & vrtica, & paliurus in munitio-nibus eius, & erit cubile draconum, & pascua struthionum. Et oc-currunt demonia Onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alte-rum: ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. Quid hic aliud dicit Propheta, quàm ille Poëta:*

Illic semiferos Ixionidas Centauros

Fæta Peletronijs nubes effudit in antris?

Quod si opus est oculatis testibus, Plinium audi. *Claudius, inquit, Cæsar scribit, Hippocentaurum in Thessalia natum eodem die interisse; & nos principatu eius allatum illi ex Ægypto in melle vi-dimus.* Meminit huius rei etiam Phlegon Cæsaris libertus, me-minit & Trallianus in libello de mirabilibus & longæuis: me-minerunt alij complures grauissimi authores, præter tota ag-mina Poetarum, Hesiodum, Homerum, Sophoclem, Orphe-um, Pindarum, apud Græcos; Virgilium, Horatium, Pro-pertium, Ouidium, Papinium, apud Latinos. Subscribunt *Ælianus & Volaterranus, dum Iani sæculo Italix accolâ Ma-rem describunt magni quidem nominis, si animum inspicias, virum; sin autem corpus, monstrosissimum, pube tenus scili-cet hominem, reliqua verò equum referentem: quales & in Asia Hippopodes esse dicuntur; item & apotami, qui in aquis degunt. Ratio etiam in promptu est, cur enim non posset esse propria species animalium, cui Centaurorum, aut Satyrorū forma competeret? cur nõ corrupta prægnantium imagina-tio, & subiti terrores tantam in partū vim haberent, vt, quod ipsi vidimus, puer, aut puella alienius bruti membro de-formatus pareretur? In Androgynis Africæ populis, mamma virilis est, & altera muliebris; immò idem homo vir est & fæ-mina. In Eripiâ homines formosi collo & ore gruino cum ro-stris animalium reperiuntur. Cur non posset esse talis seminū mixtura ac diuersitas, vt membrorum efficeret disparitatem? Exempla autem nonnè manifestè hoc fateri cogunt? vt enim Sirenes omittam, nonnè ex equo & asina, aut ex asino & e-

Apul. lib. 4:
asini.

Isa. 34. 13.

Lucan. l. 3.

Plin. l. 7. c. 3:
Nat. hist.

Hesiod. in
Alpide. Ho-
mer. lib. 24.
Odyss. So-
phocl. in
Trachinijs
Orph. in Ar-
gonaut. Pin-
dar. in Py-
thijs.
*Ælian. lib. 9.
c. 16. Volate-
ran. lib. 17.
Anthropolo-
gia.

PPPP a qua

Solin. e. 43.
 Ifid. Origin.
 lib. 11. Mela
 lib. 3. cap. 6.
 Plin. l. 7. c. 3.
 Plutarch. in
 gryllo.

qua nascitur mulus, qui neq; equus est, neque asinus? Non-
 nè è cane & vulpe vulpicanes, ex lupo & cane Lycisci oriun-
 tur? Nonnè Cynamolgi in Aethiopia & India canina capi-
 ta, hominum cetera habent, teste Solino & Isidoro? Nonnè
 Mela refert, Septemtrionalium quarundam insularum acco-
 las esse equinis pedibus Hippopodas dictos? Ad eundem modum
 historici recensent apud quosdam Indos nefanda coniugia,
 mixtosq; & semiferos esse partus? Ex eiusmodi nuptijs Minotauri
 nobis & Aegyptianis, etiã meo iudicio Sphinges suppullulant, & Cen-
 tauri, ait Plutarchus. Nec necesse est, Obsequentem testem ci-
 tare, qui memorat, Tiberio Graccho, M. Iuuentio Coll. por-
 cum humanis pedibus & manibus natum: nostra hæc sæcula,
 prò dolor, eiusmodi monstra infamârunt, non à bestijs den-
 taxat, sed à Stygijs etiam laruis generata, & dæmonum sub-
 inde toruissimo vultu defædata: vt planè proteruum esse
 necesse sit, qui post tam multas clarasq; experientias, rem hanc
 velit inficiari. Necesse est enim eum etiam multas hominibus à
 Deo miraculosè inflictas pœnas, de quibus infra, & monstra
 tot oculis testibus affirmata inficiari.

XVIII.

Oppugnant hanc sententiam primùm ipsi Poetæ, tum
 oratores; quin & historici, & Philosophi, & Medici, & Iurif.
 consulti: quin & SS. Patres. Addunt rationem Philosophi
 Lucretij enim hæc sunt:

Lucret. lib. 4.

Nam certè ex viuo Centauri non fit imago.

Nulla fuit quoniam talis natura animai.

Idem lib. 5.

Et alibi. Sed neq; Centauri fuerunt, nec tempore in vlllo

Esse queat duplici natura, & corpore bino

Ex alienigenis membris compacta potestas.

Argumentis deinde mox afferendis sententiã suã munita, ita
 colligit.

Ne fortè ex homine, & veterino semine equorum

Confieri credas Centavros posse, nec esse.

Cic. l. 1. Tusc.

Subscribit Tullius his verbis: *Is planè perspiciet, inter Hippo-
 centaurum, qui numquam fuerit, & regem Agamemnonem nihil
 interesse. Et alio loco: Etenim videmus ceteras opiniones falsas at-
 que vanas diuturnitate excoluisse; quis enim Hippocentauri fuisse*

Idem lib. 2.
 de nat. Deor.

se, aut

se, aut Chimera putat? Sic orator de his monstris loquitur. Polyhistor autem in hunc modum: *Ac ne in montes natos eamus, Pindum, & Oibryn agitent, qui Lapitharū originem prosequuntur, Olfam, quos Centaurorū fabulis immorari iuuat.* Sed Philosophi præcipuè hinc se opponunt. Nam præter Lucretium, qui Philosophis meritò debet ascribi, Seneca sic pronunciat: *Et hæc qua sunt, rerum natura complectitur, qua animo succurrunt, tanquam centauri, gigantes, & quidquid falsæ cogitatione formatum habere aliquam imaginem cœpit, quamuis non habeat substantiam.* Maximus autem Tyrius Platonice ait: *Hæc sunt Centaurorū fictions. Hoc Gorgones, Geriones, Cecropes sibi volunt.* Ad Philosophos accedunt medici, Claudius Galenus inter *adūvata* seu illa, quæ esse non possunt, ponit, ex hominibus & equis Magnesijs Hippocentavros nasci. Quòd si quis etiam vult testimonium habere Iurisconsultorum, Iustinianum Imperatorē audiatur: cuius hæc sunt: *At si quis rem, qua in rerum natura nō est, aut esse non potest, dari stipulatus fuerit: veluti Stichum, qui mortuus sit, quem viuere credebat, aut Hippocentaurum, qui esse non possit, inutilis erit stipulatio.* Idem I. C. Celsus, Accursius & alij docuerunt. Ne Theologi desint, & SS. PP. *His temporibus,* inquit S. Augustinus, *fabula ficta sunt de Triptolemo & c. de Minotauro & c. de Centauris, quòd equorum hominumq; fuerit natura coniuncta.*

His authoribus authores à nobis suprà citatos; & oculatos testes oppono. Vnicus è Poetis (quī tamen potiùs Philosophus est) Lucretius negat, alij omnes vnanimi voce aiunt. Quòd si in similibus exigua est fides Poëtarum; historicos habemus. Habemus & Medicos, & Iurisconsultos, qui eiusmodi bifformes fœtus in nefandæ libidinis puniendæ argumentum traxerunt. Habemus & Theologos, qui disputant, an, & quando talis partus pro gemino animali, aut homine solo, vel bestia sola, habendus, alendus, vel baptizandus sit? Senecam non moramur, qui eodem loco cum ponat *Centavros, Gigantes, & quidquid aliud falsæ cogitatione formatum habere aliquam imaginem cœpit,* ansam nobis præbet, qua contra illum met vtamur. Si enim eadem est ratio Centaurorum, quæ Gi-

gantum,

Selin. c. 13.

Senec lib 8. epist. 59.

Maxim. Tyr. serm. 34. Galenus 1. 3. de vsu part.

Institut. de inutilib. stipulationib. §. 1.

1. Si ita stipulatus 97 in prin. D. de verbor. oblig.

XIX.

Henric. Gandau quodl. 6. q. 14. Couarruuias 1. 4. c. 2.

Gen. 6. 4.

Deuter. 2. 11.

Ibid. v. 20.

2. Reg. 21. 18.

1. Reg. 17. 4.

Artemidor.
Dald. l. 2. de
de somnior.
interpret.
cap. 49.

gantum, ita nobis licet ratiocinari: Sed Gigantes reperiuntur, ergo & Centauri. De gigantibus diuina littera affirmant. Diluuij enim tempore *gigantes erant super terram*. Et post diluuium fuerunt. *Emim, populus magnus & validus, & tam excelsus, ut de Enacim stirpe, quasi gigantes crederentur*. Et paulo infra de terra, qua à Deo filijs Lot assignata est: *Terra gigantum reputata est: & in ipsa olim habitauerunt gigantes, quos Ammonia vocant Zomzommim, populus magnus, & multus, & proceratitudinis*. Saph quoque fuit *de genere gigantum*. Neq; Goliath Philisthaorum Polyphemus paruus fuit. Vidimus denique & ipsi Gigantes, quos qui cum Seneca nullos vsquam esse putat, est in credendo nanus. Sed superest præcipua ratio, ob quam Artemidorus Daldianus, alijque Philosophi existimant Centauros, & Hippocentauros, & quæcunque monstra plurium specierum formas præ se ferentia, esse mera somnia & Chimeras. Fieri enim non potest, duas naturas completas in vna specie coalescere, aut vnum animal partim bestiam, partim hominem, hoc est, rationis particeps & expers esse. Atqui hoc non dicimus. Neque enim in Satyro, vel Centauro admittimus naturæ, sed figuræ duntaxat duplicitem. Quid referat, membra aliqua in formis partialibus errare, si reliqua & præcipua sint humana? Cur anima humana, quæ potest corpus hominis regere sine omni pede, aut etiam ligneo pede, non possit etiam vti pede pedem caprinum imitante, aut equinum? Vel ergo solum erit homo eiusmodi monstrum, sed ob alienos pedes, monstrosus; vel solum bestia erit, sed ob humana quædam membra, itidem monstrosa; ex ijs quæ agit dignoscenda. Quamquam igitur non nego, sæpe, qui Centauri, Satyri, Fauni putabantur, malos dæmones fuisse, qui talium monstrorum corpora induerunt, vt homines terrerent; verum tamen eiusmodi animalia existere posse, semper profitebor. Illud cerè monstrum, quod D. Hieronymus scribit S. Antonio in eremo apparuisse, cum dicatur locutum fuisse, bellua esse non potuit; debuit ergo vel dæmon, vel homo fuisse. Quod esse posse neque S. Hieronymus negauit, neque D. Augustinus refutauit; qui cum alijs SS. Patribus & Iuriconsultis, ac Philo-

ac Philosophis aliud nihil voluit reijcere, quam hæc monstra prout à Poëtis describuntur, duas naturas, videlicet humanam & equinam, simul complectentia, quarum vna scæno, altera vino gauderet: neque opus duplici ventre, & stomacho, aut quadruplici pede, cum, vt supra ex Eliano docuimus, Onocentauri manibus loco pedum nitantur, quando celerandum est. In hanc sententiam etiam scribit Franciscus Ferdinandus de Cordoua. Qui post Delrium, hæc pleraque copiosius disputauit. Verùm his affatim probatum est, gigni monstra; nunc curea vel à natura gignantur, vel ab authore naturæ gigni sinantur inquiremus.

Franc. Ferd.
de Cord. in
Didascal.
Multiplici.
c. 8. Delrius
Comment.
in Herculem
Oeteum So-
neccæ.

CAPVT XLIX.

*Iniquas hominum de Monstris & monstrosis querelas com-
pesci ex eo, quòd monstra & monstrosi sint Dei opus,
& eorum irrisores diuinitus puniantur.*

Vplex iniuria est, si quis inde contumeliã patitur, vnde laudari merebatur. Quare & illi gemina poena digni sunt, qui Deum in operibus suis non solùm laude nulla afficiunt, sed etiam murmurando blasphemant. Hanc ob causam, meritò illis, qui denario diurno non contenti murmurauerunt, iratus paterfamilias dixit: *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Vnusquisq; ob proprium suum peccatum damnatur*, ait S. Basilius, *ita & qui murmurauerint, ob murmurationem. Verùm sæpe alij alia de causa murmurant. Nam hi quidem propterea murmurant, quòd vnde ventrem suum distendant, non habent (vt qui gula præter modum dediti sunt. & ventrem faciunt Deum suum) illi verò, quòd in pari honore habeantur cum nonisimis, in quo apertè indicant suam inuidiam, quòd vitium multis in locis solet scriptura coniungere homicidio. Alij præterea alia de causa. Qualis causa est, si parètib; nõ conceditur, quòd optant; imò si datur, quòd horrent, pro pũchra prole deforme monstrũ. Nam eiusmodi monstrosũ partũ, in alijs rebus, vt plantis, & bestijs miramur, miseramur in hominibus; neque satis sibi suam infelicitatẽ deplo-
plorare*

I.

Matth. 10. 15.
S. Basl. in
reg. breu.
q. 63.